

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економічна аналітика
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	5 кредитів ЄКТС/150 годин (лекції: 18 год, практичні: 36год, СРС: 96 год)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен / модульна контрольна робота
Розклад занять	Згідно розкладу: http://roz.kpi.ua 1 лекція (2 години) 1 раз на два тижні; 1 практичне заняття (2 години) 1 раз на тиждень
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Іляш Ольга Ігорівна, професор кафедри економічної кібернетики, доктор економічних наук, професор, контактні дані: робочий кабінет (сайт): https://ecocyber.fmm.kpi.ua/uk/vykladachi/ilyash-olga-igorivna/ e-mail: oliai@meta.ua Telegram: 0671404477 Практичні заняття: Іляш Ольга Ігорівна, професор кафедри економічної кібернетики, доктор економічних наук, професор, контактні дані: робочий кабінет (сайт): https://ecocyber.fmm.kpi.ua/uk/vykladachi/ilyash-olga-igorivna/ e-mail: oliai@meta.ua Telegram: 0671404477
Розміщення курсу	Платформа дистанційного навчання «Сікорський»: https://classroom.google.com/c/NjYyMDk4NDMOMzEx?cjc АС «Електронний Кампус» https://campus.kpi.ua Електронний архів наукових та освітніх матеріалів КПІ ім. Ігоря Сікорського (ELAKPI): https://ela.kpi.ua

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Економічна безпека» забезпечить майбутнім фахівцям, сучасним економістам-аналітикам, експертам з безпеки нові знання для підтримки прийняття управлінських рішень, можливість використання інструментів передбачення ризиків економічної безпеці суб'єктів різного рівня під час діагностики стану забезпечення функціональних складників економічної безпеки та інтегрального оцінювання індикаторів економічної безпеки, а також розробки системи індикаторів та їх порогових значень для побудови прогнозів розвитку бізнесу в умовах невизначеності, що дозволить підвищити рівень захищеності економічних інтересів бізнесу та національної економіки в умовах дії деструктивних чинників впливу.

Метою дисципліни є формування системних знань, умінь та навичок щодо отримання професійних компетентностей у сфері теоретичних основ побудови та застосування аналітичних інструментів визначення внутрішніх параметрів економічної системи та вивчення інструментарію аналізу динаміки та моделювання майбутніх невизначеностей та передбачення ризиків для вибору сценаріїв розвитку бізнесу.

Предметом дисципліни є система принципів, наукових підходів та закономірностей економічних відносин, що виникають у процесі діагностики економічних процесів та моделювання ризиків діяльності підприємств, а також у процесі розробки процедури превентивного оцінювання ступеня ризику в системі та визначення альтернативної траєкторії і сценаріїв побудови прийнятних ризиків у системі.

Викладання навчальної дисципліни зорієнтоване на формування та підсилення у здобувачів ряду компетентностей та результатів навчання:

Компетентності:

- застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень;
- застосовувати здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- оцінювати рівень економічної безпеки за кожним її складником, моделювати рівень економічної безпеки;
- аналізувати функціональні складові економічної безпеки підприємства;
- визначати напрями зміцнення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Результати навчання:

- приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень;
- оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- визначати, оцінювати та моделювати рівень економічної безпеки за відповідними індикаторами;
- обирати та реалізовувати стратегії забезпечення економічної безпеки.

М'які навички (Soft skills): критичного мислення, аналітичного бачення.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Пререквізити: загальні знання з економіки сталого розвитку, економічної діагностики та консалтингу, економічної аналітики великих даних.

Постреквізити: у подальшому дисципліна буде корисною для опанування освітніх компонент «Практика» і «Виконання магістерської дисертації».

3. Зміст навчальної дисципліни

Перелік тем навчальної дисципліни:

Тема 1. Діагностика стану забезпечення функціональних складників економічної безпеки.

Тема 2. Методологія і критерії інтегрального оцінювання індикаторів економічної безпеки.

Тема 3. Оцінювання та моделювання фінансової безпеки.

Тема 4. Моделювання інтелектуально-кадрового складника економічної безпеки.

Тема 5. Моделювання продуктового складника економічної безпеки.

Тема 6. Внутрішні параметри оцінювання індикаторів техніко-технологічного складника економічної безпеки.

Тема 7. Внутрішні параметри оцінювання індикаторів інституційно-правового складника економічної безпеки.

Тема 8. Аналітичне оцінювання інформаційного та силового складників економічної безпеки.

Тема 9. Вибір стратегії забезпечення економічної безпеки.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Економічна безпека: навч. посібник / укл. Н.С. Іванова. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
2. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / укл. І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. Х. : Вид. ХНЕУ, 2018. 256 с.
3. Економічна безпека підприємства: підручник / Дідик А.М. та ін.; за заг. ред. А.М. Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнична група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
4. Економічна безпека суб'єктів підприємництва : навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. Чернівці: Технодрук, 2020. 458 с.
5. Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серета В.В., Занора В.О., Бівець А.В. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.

Додаткова література

1. Ilyash O., Lupak R., Vasylytsiv T., Hetmanskyi V. Models of efficiency of functioning in trading enterprises under conditions of economic growth. Bulletin of Geography. Socio-economic Series. 2021. № 51. P. 724.
2. Kłos, Agnieszka & Latoszek, Ewa. (2023). The Economic Security of Ukraine and the European Union in the Context of a Military Crisis. 2023. 109-132. 10.33067/SE.4.2023.7.
3. Дячков Д.В., Потапюк І.П., Капран І.В. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. Економіка та суспільство. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173>
4. Зайченко К.С., Діма Н.І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf
5. Зіненко К., Кобелева Т. Економічна безпека підприємства: методологічна сутність та складові формування. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2022. №. 4. С. 9-16.
6. Мазаракі А., Мельник Т. Економічна безпека України умовах російської агресії. *Scientia fructuosa*. 2022. №145 (5). С. 4-28. [https://doi.org/10.31617/1.2022\(145\)01](https://doi.org/10.31617/1.2022(145)01).
7. Панченко В. Управління інформаційною безпекою держави та підприємств: правові та організаційні аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 1 (21). С. 103–109.
8. Панченко В. А., Панченко О. П. Теоретичне обґрунтування побудови матричної організаційної структури управління підприємством в умовах впровадження інновацій. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 65. С. 97–103.
9. Петреман Т. В., Дубич К. В. Економічна безпека України: державне управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №. 19. С. 80-86.
10. Потапюк, І., Мазіленко, С., & Прусова, М. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. №2 (02). 156-160. <https://doi.org/10.32782/dees.2-26>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство економіки України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.me.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України: офіційний вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
3. Прозорро: вебсайт. URL: <https://prozorro.gov.ua/>
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АІФРУ): вебсайт URL: <https://www.smida.gov.ua/about>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний вебсайт: URL: <http://www.niss.gov.ua>
6. Нормативні акти України. Офіційний вебсайт: URL: www.nau.kiev.ua
7. Сервер Верховної Ради України. Офіційний вебсайт: URL: <http://www.rada.gov.ua>
8. Національний банк України. Офіційний вебсайт: URL: <https://bank.gov.ua/>
9. Міністерство Фінансів України. Офіційний вебсайт: URL: <https://www.mof.gov.ua>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи навчання:

Методи організації навчання: лекції; практичні заняття; консультації; самостійна робота; робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами.

Загальні методи навчання: метод проблемного викладу, метод проблемно-пошукового викладення, пояснювальний метод викладання, репродуктивний метод навчання, інтерактивний метод, евристичний метод, інформаційно-рецептивний метод, відтворювальний метод під час виконання модульної контрольної роботи.

Спеціальні методи навчання: аналітичні завдання, метод аналізу конкретних ситуацій; командна робота, семінари-дискусії.

Елементи і прийоми: презентації результатів, методи вирішення аналітичних завдань, модерація; метод ситуаційного аналізу.

Метод дистанційного навчання – для інтерактивної взаємодії здобувачів та викладачів в синхронному (Google Meet) та асинхронному (Google Workspace) режимі

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль: опитування, оцінювання дискусійного обговорення та написання доповідей, виконання практико-орієнтованих аналітичних завдань, виконання модульної контрольної роботи.

Календарний контроль: перша та друга атестація.

Семестровий контроль: екзамен

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 18 годин лекційних (Л) один раз на два тижні та 36 годин практичних занять (П) один раз на тиждень, модульний контроль.

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Тиж- день нав- чання	Розподіл годин			Назви розділів, тем	Зміст занять та самостійної роботи здобувачів	Контрольні заходи
	Л	П	СР			
1	2	3	4	5	6	7
1-2	2	4	6	<p>Тема 1. Характеристика стану забезпечення функціональних складників економічної безпеки.</p>	<p>Л1. Сутнісна характеристика поняття «економічна безпека підприємства». Об'єкти та суб'єкти економічної безпеки підприємства. Система економічної безпеки підприємства. Сукупність структурних складових економічної безпеки підприємства. Поняття економічної безпеки підприємництва та його роль для розвитку національної економіки. Ризики і джерела загроз економічній безпеці підприємництва як макроекономічної категорії. Загальна характеристика економічної безпеки підприємництва в Україні.</p> <p>П1. Вступ. Основні вимоги до вивчення дисципліни, система оцінки успішності студентів, проведення календарного та семестрового контролю. Поняття економічної безпеки підприємства та її функціональна структура. Навчальні завдання: Опитування та дискусія за темою лекції, видача тем для доповідей.</p> <p>СР. Підготовка до опитування та написання доповіді щодо визначення структурних складових економічної безпеки підприємства, а також взаємообумовленості національної безпеки та економічної безпеки держави.</p> <p>П2. Мета і цілі, місце, роль та значення функціональних складових економічної безпеки підприємства: фінансового, інтелектуально-кадрового, техніко-технологічного, продуктового, інформаційного, інституційно-правового, силового. Навчальні завдання: опитування, дискусія, ознайомлення з електронними інформаційними ресурсами за темою для визначення функціональних складових економічної безпеки підприємства.</p> <p>СР. Підготовка до опитування та семінару – дискусії щодо аргументації доцільності включення до системи економічної безпеки підприємства певних функціональних складових, а також визначення переваг і недоліків стратегічних підходів до управління системою економічної безпеки підприємства.</p>	<p>Опитування, дискусія, оцінювання доповідей</p>
3-4	2	4	6	<p>Тема 2. Методологія і критерії інтегрального оцінювання індикаторів економічної безпеки.</p>	<p>Л2. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Методи оцінки економічної безпеки на мікрорівні. Критерії та показники економічної безпеки підприємства. Науково-обґрунтовані підходи до встановлення критичних меж індикаторів економічної безпеки суб'єкта господарювання. Загальна послідовність процедури оцінювання економічної безпеки підприємства.</p> <p>П3. Підходи до кількісного оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Визначення рівня економічної безпеки за допомогою оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства. Переваги та недоліки економіко-математичного підходу для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Стан підприємства в залежності від рівнів економічної безпеки. Навчальні завдання: опитування та дискусія за темою лекції, презентація аналітичного завдання, що стосується методик оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.</p> <p>СР. Підготовка до опитування, дискусії та виконання аналітичних завдань з оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та формування системи показників-</p>	<p>Опитування, дискусія, оцінювання виконання аналітичного завдання</p>

				<p>індикаторів при оцінюванні стану економічної безпеки підприємства.</p> <p>П4. Оцінювання ймовірності його банкрутства та розраховуються обсяги економічних збитків. Показники-індикатори котрі засвідчують передкритичний стан економічної безпеки підприємства. Особливості застосування багатовимірною статистичного аналізу при обчисленні динаміки розвитку показників економічної безпеки підприємства. Зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень індикаторів економічної безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>Навчальні завдання: опитування та презентація аналітичного завдання щодо визначення рівнів економічної дієвості підприємства і відповідності отриманих параметрів пороговим значенням</p> <p>СР. Підготовка до опитування та виконання аналітичного завдання з визначення рівнів економічної дієвості підприємства.</p>	
5-6	2	4	8	<p>Тема 3. Оцінювання та моделювання фінансової безпеки.</p> <p>Л3. Характеристика фінансового структурного складника економічної безпеки підприємства. Методологічні основи управління фінансовою безпекою підприємства. Методика оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Підходи до проведення оцінки рівня фінансової безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами. Стратегія зміцнення фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Стратегічні напрями та засоби забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>П5. Поняття та місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки підприємства. Внутрішні структурні складники системи фінансової безпеки та їх характеристика. Фінансові інтереси підприємства і механізм їх формування.</p> <p>Навчальні завдання: опитування за темою лекції, дискусія за темою фінансової безпеки та фінансових інтересів, видача тем доповідей.</p> <p>СР. Підготовка до семінару-дискусії та написання доповідей за темою ризику та загрози фінансовій безпеці підприємства.</p> <p>П6. Методологічні основи управління фінансовою безпекою підприємства. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства. Принципи і методи управління фінансовою безпекою. Контролінг фінансової безпеки. Методика оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Підходи до проведення оцінки рівня фінансової безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами. Стратегія зміцнення фінансової безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>Навчальні завдання: презентація аналітичного завдання з управління фінансовою безпекою підприємства.</p> <p>СР. Виконання аналітичного завдання за темою механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства.</p>	Опитування, дискусія, оцінювання доповідей, оцінювання аналітичного завдання
7-8	2	3	8	<p>Тема 4. Моделювання інтелектуально-кадрового складника економічної безпеки.</p> <p>Л4. Характеристика інтелектуально-кадрового складників економічної безпеки підприємства. Методика оцінки рівня інтелектуально-кадрового складників безпеки суб'єкта господарювання. Стратегія зміцнення інтелектуально-кадрового складників безпеки суб'єкта господарювання. Підходи до моніторингу інтелектуально-кадрового складників безпеки.</p>	Опитування, дискусія, оцінювання виконання аналітичних завдань

				<p>П7. Поняття та місце інтелектуально-кадрового складників в системі економічної безпеки підприємства. Внутрішні структурні складники інтелектуально-кадрової безпеки та їх характеристика. Підходи до проведення оцінки рівня інтелектуально-кадрової безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами.</p> <p>Навчальні завдання: опитування та презентація аналітичного завдання з методик побудови інтелектуально-кадрової безпеки підприємства.</p> <p>СР. Підготовка до опитування з побудови інтелектуально-кадрової безпеки підприємства, виконання аналітичного завдання з оцінки її ефективності.</p>	
				<p>П8. Мета і стратегічні цілі посилення інтелектуально-кадрового складників безпеки на мікрорівні. Напрями і засоби політики посилення інтелектуально-кадрового складників безпеки. Оцінка ефективності реалізованих заходів з забезпечення інтелектуально-кадрового складників безпеки підприємства.</p> <p>Навчальні завдання: дискусія з оцінки ефективності заходів безпеки.</p> <p>СР. Підготовка до дискусійного обговорення з оцінки інтелектуально-кадрової безпеки.</p>	
7	1	2	Теми 1- 4.	Модульна контрольна робота, частина 1, тестування (МКР)	Оцінювання РН за Т. 1-4
9-10	2	4	6	<p>Тема 5. Моделювання продуктового складника економічної безпеки.</p> <p>Л5. Характеристика продуктового складників економічної безпеки підприємства. Методика оцінки рівня продуктового складників безпеки суб'єкта господарювання. Стратегія зміцнення продуктового складників безпеки суб'єкта господарювання. Підходи до моніторингу продуктового складників безпеки. Стратегія зміцнення продуктового складника безпеки суб'єкта господарювання. Підходи до моніторингу продуктового складників безпеки. Роль і місце продуктової безпеки у системі економічної безпеки підприємства.</p> <p>П9. Поняття та місце продуктового складника в системі економічної безпеки підприємства. Внутрішні структурні складники продуктової безпеки та їх характеристика. Підходи до проведення оцінки рівня продуктової безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами.</p> <p>Навчальне завдання: опитування за темою лекції, дискусійне обговорення продуктивних складників економічної безпеки.</p> <p>СР. Підготовка до написання доповідей з продуктової безпеки підприємства.</p> <p>П10. Мета і стратегічні цілі посилення продуктового складників безпеки на мікрорівні. Напрями і засоби політики посилення продуктового складників безпеки. Оцінка ефективності реалізованих заходів з забезпечення продуктового складників безпеки підприємства.</p> <p>Навчальне завдання: презентація аналітичного завдання щодо вибору стратегічних заходів посилення продуктової безпеки.</p> <p>СР. Опитування та виконання аналітичного завдання щодо моделювання та вибору заходів системи забезпечення продуктової безпеки підприємства.</p>	Опитування, оцінювання доповідей, дискусія, оцінювання виконання аналітичних завдань

11-12	2	4	8	<p>Тема 6. Внутрішні параметри оцінювання індикаторів техніко-технологічного складника економічної безпеки.</p>	<p>Л6. Характеристика та засоби забезпечення техніко-технологічного складника економічної безпеки підприємства. Підходи до проведення оцінки рівня техніко-технологічної безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами. Напрями і засоби посилення техніко-технологічного складника безпеки суб'єкта господарювання. Поняття техніко-технологічної безпеки на галузево-секторальному рівні.</p> <p>П11. Поняття та місце техніко-технологічного складника в системі економічної безпеки підприємства. <i>Навчальні завдання:</i> Опрацювання лекційного матеріалу, презентація аналітичного завдання щодо використання показників оцінювання техніко-технологічної безпеки підприємства. СР. Виконання аналітичного завдання з розрахунку та використання показників для оцінювання рівня техніко-технологічної безпеки підприємства.</p> <p>П12. Внутрішні параметри техніко-технологічного складника та їх характеристика. <i>Навчальні завдання:</i> дискусія за темою підходи до встановлення меж показників техніко-технологічної безпеки підприємства. СР. Підготовка до семінару-дискусії з визначення науково-обґрунтованих підходів до встановлення критичних меж показників техніко-технологічної безпеки.</p>	Оцінювання виконання аналітичного завдання, дискусія
13-14	2	3	6	<p>Тема 7. Система оцінювання індикаторів інституційно-правового складника економічної безпеки.</p>	<p>Л7. Характеристика та засоби забезпечення інституційно-правового складника економічної безпеки підприємства. Підходи до проведення оцінки рівня інституційно-правової безпеки. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами. Напрями і засоби посилення інституційно-правового складника безпеки суб'єкта господарювання. Правовий захист комерційної таємниці підприємства. Проблеми правового захисту комерційної таємниці в Україні. Оцінювання рівня інституційно-правової безпеки: підходи до проведення, підбір показників, їх порівняння з критичними межами.</p> <p>П13. Поняття та місце інституційно-правового складника в системі економічної безпеки підприємства. Внутрішні параметри інституційно-правового складника та їх характеристика. <i>Навчальні завдання:</i> опитування та дискусія щодо інституційно-правового складника економічної безпеки. СР. Підготовка до МКР та семінару-дискусії щодо напрямів і засобів посилення інституційно-правового складника безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>П14. Об'єкти і суб'єкти права власності на комерційну таємницю. Система правового захисту комерційної таємниці підприємства, її елементи та складові. <i>Навчальні завдання:</i> виконання доповідей з комерційної таємниці та її особливостей СР. Підготовка до написання доповідей щодо комерційної таємниці та проблеми її правового захисту в Україні.</p>	Опитування, дискусія, оцінювання доповідей, оцінювання виконання аналітичних завдань (МКР)
14	1	2		<p>Теми 5-7.</p>	<p>Модульна контрольна робота, частина 2 (аналітичне завдання) (МКР)</p>	Оцінювання РН за Т. 5-7

15-16	2	4	8	<p>Тема 8. Аналітичне оцінювання інформаційного та силового складників економічної безпеки.</p>	<p>Л8. Характеристика та засоби забезпечення інформаційного складника економічної безпеки підприємства. Характеристика та засоби забезпечення силової безпеки підприємства. Поняття та місце силового складника в системі економічної безпеки підприємства. Безпека майна. Оцінювання безпеки персоналу. Основні підходи до забезпечення силової безпеки суб'єкта господарювання. Організація та ефективність економічної розвідки. Джерела та методи збору економічної інформації. Аналітична оцінка конкурента. Захист підприємства від шпигунства.</p> <p>Державна політика забезпечення інформаційної безпеки підприємства. Особливості захисту конфіденційної інформації на підприємстві.</p> <p>П15. Інформаційна складова як важливий напрям забезпечення економічної безпеки суб'єкта підприємницької діяльності. Іміджева безпека. Навчальні завдання: опитування, написання доповідей та дискусія за темою інформаційно-аналітичного складника економічної безпеки.</p> <p>СР. Підготовка до опитування та семінару-дискусії щодо складових інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, написання доповідей щодо ролі іміджу підприємства у забезпеченні його економічної безпеки та безпеки документообігу на підприємстві.</p> <p>П16. Науково-технічна безпека. Формування політики інформаційної безпеки в системі управління економічною безпекою підприємства. Економічна розвідка. Економічна розвідка як фактор у конкурентній боротьбі. Основні заходи силової безпеки майна та персоналу. Способи боротьби із рейдерством на рівні підприємства. Навчальні завдання: опитування, семінар-дискусія щодо науково-технічної безпеки, економічної розвідки, рейдерства.</p> <p>СР. Підготовка до опитування та дискусії щодо основних заходів науково-технічної безпеки, економічної розвідки та засобів боротьби з рейдерством.</p>	Опитування, дискусія, оцінювання доповідей
17-18	2	4	6	<p>Тема 9. Вибір стратегії забезпечення економічної безпеки.</p>	<p>Л9. Загальні положення і класифікація заходів забезпечення безпеки підприємства. Завдання системи захисту підприємства. Пріоритети та напрями зміцнення економічної безпеки суб'єкта господарювання. Договірний, матричний та комплексний стратегічні підходи до побудови організаційної структури процесу забезпечення економічної безпеки підприємства. Забезпечення безпеки підприємства в стратегічній взаємодії вертикального (з постачальниками, споживачами) та горизонтального (з конкурентами, державою) типу. Організація заходів захисту об'єктів безпеки на мікрорівні.</p> <p>П17. Сукупність заходів та засобів забезпечення безпеки. Програмування захисту комерційної таємниці підприємства. Служба економічної безпеки підприємства, її структура та завдання. Способи захисту від економічного шпигунства. Навчальні завдання: опитування та дискусія про засоби забезпечення економічної безпеки підприємства та захисту від економічного шпигунства.</p> <p>СР. Підготовка до опитування та дискусії з економічної безпеки підприємства та захисту від економічного шпигунства.</p>	Опитування, дискусія.

					<p>П18. Механізми зміцнення економічної безпеки підприємства. Механізм внутрішнього правового захисту безпеки суб'єкта господарювання. Забезпечення економічної безпеки при конфлікті інтересів осіб.</p> <p>Навчальні завдання: дискусія щодо механізмів зміцнення економічної безпеки підприємства</p> <p>СР. Підготовка до складання екзамену. Підготовка до дискусії щодо механізмів зміцнення економічної безпеки суб'єкта господарювання.</p>	
		30	Екзамен		СР: підготовка до письмового екзамену	Виконання теоретичного, аналітичного завдання, тестування
Разом	18	36	96			

Примітка: Л – лекції, П – практичні заняття, РН – результат навчання.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Навчальним планом передбачено 96 години самостійної роботи. На самостійну роботу вноситься: підготовка до аудиторних занять, до виконання модульної контрольної роботи, підготовка до складання семестрового контролю

Вид самостійної роботи, обсяг годин на виконання

№ з/п	Обсяг годин	Вид самостійної роботи
1	2	3
1	62	Підготовка до аудиторних занять
2	4	Підготовка до виконання модульної контрольної роботи
3	30	Підготовка до складання семестрового контролю у формі екзамену
Разом	96	

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять. Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекціях та практичних заняттях не додаються. Втім, вагома частина рейтингу формується через активну участь на практичних заняттях. Варто дотримуватись розкладу занять, при запізненні більше ніж на 15 хв., долучатись до другої частини заняття (після перерви).

Дистанційний режим навчання. У разі запровадження обмежень на відвідування університету, пов'язаних з введенням карантину або режиму воєнного стану в державі, освітній процес здійснюється у дистанційному режимі відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>). У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Google Meet. Посилання на конференцію видається на початку семестру і розміщується в АС «Електронний кампус». З метою забезпечення якісної підготовки здобувачів, дистанційний курс дисципліни розміщено на Платформа дистанційного навчання «Сікорський» (<https://www.sikorsky-distance.org> - <https://classroom.google.com/c/NjYyMDk4NDM0MzEx?cjc>). Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Правила поведінки на заняттях. Дотримання норм етичної поведінки визначених у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>).

Активність, опрацювання та підготовка аналітичних матеріалів за результатами опрацювання лекційного матеріалу, аналітичних доповідей та аналітичних завдань, використання інформації, розміщеної на Платформі «Сікорський»/ Електронний кампус, офіційних сайтах державних

установ, що спеціалізуються на економічній безпеці, наукометричних баз, вітчизняних та міжнародних грантових програмах.

Позааудиторні заняття та залучення професіоналів-практиків. Під час вивчення дисципліни можливі позааудиторні заняття, що включають відвідування науково-практичних заходів за умови активної участі у таких заходах.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті.

Положення про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>) регламентує визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті. У разі проходження здобувачем онлайн курсу чи іншого елементу неформальної освіти за наведеною у розділі «Додаткова інформація з дисципліни» здобувачеві/здобувачці можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання. У разі навчання на неформальній освіті за самостійного її обрання проходиться процедура валідації, що передбачає подання здобувачем заяви на ім'я декана, декларації підтверджувальних документів. Рішення про визнання чи не визнання приймається комісією у складі завідувача кафедри, викладача, гаранта освітньо-професійної програми.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів. Штрафні бали не нараховуються. Заохочувальні бали можуть бути отримані за додаткове проходження онлайн курсів, наукову активність, зокрема публікації у зарубіжних виданнях та виданнях, що входять до наукометричних баз, використання власних наукових досліджень під час підготовки аналітичних та навчально-дослідницьких завдань. Заохочувальні бали не входять до основної шкали РСО, а їх сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали для РСО-2.

Політика оцінювання контрольних заходів. Оцінювання контрольних заходів здійснюється згідно з Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає не менше 60% від балів, визначених для цього контрольного заходу, а негативний результат оцінюється в 0 балів.

Поточний контроль проводиться як оцінювання результатів навчання здобувачів на основі поопераційного контролю та накопичення рейтингових балів за виконання завдань у процесі навчання відповідно до РСО.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр і передбачає проведення модульної контрольної роботи (поділеної на 2 частини), яка здійснюється у вигляді письмової контрольної роботи, що містить тестові та аналітичні завдання. Умовою отримання позитивної оцінки з календарного контролю з навчальної дисципліни є значення поточного рейтингу здобувача не менше, ніж 50 % від максимально можливого на час проведення такого контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену за РСО-2 (другого типу), що передбачає оцінювання виконаних завдань впродовж семестру (стартова складова) та оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача під час проведення семестрового контролю на екзамені (підсумкова складова). Результати оцінювання висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Політика оцінювання контрольних заходів. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену за РСО-2 (другого типу), що передбачає оцінювання виконаних завдань впродовж семестру (стартова складова) та оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача під час проведення семестрового контролю на екзамені (підсумкова складова). Результати оцінювання висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Політика дедлайнів та перескладань. МКР складається лише у призначений день. Якщо контрольні заходи, або виконання завдань пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), надається можливість додатково скласти завдання протягом найближчого тижня. Невиконання завдань, а також порушення термінів їх виконання з неповажних причин не надасть можливості набрати відповідні бали рейтингу.

Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач, у якого за

результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. У випадку не згоди здобувача з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Політика щодо академічної доброчесності. Необхідним під час виконання завдань з дисципліни є дотримання політика та принципів академічної доброчесності, які, у тому числі викладено у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>), Положення про систему запобігання академічному плагіату в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика використання штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту регламентується «Політикою використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Усі завдання, як під час виконання навчальних завдань з дисципліни, так і індивідуальні завдання, мають бути результатом власної оригінальної роботи здобувача. Використання ШІ для автоматичної генерації відповідей без подальшого їх аналізу та доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується покладатися на ШІ як на єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані дані з інших авторитетних джерел. Усі випадки використання ШІ для виконання завдань мають бути чітко вказані та задокументовані. Це стосується як використання текстових генераторів, так і інших інструментів ШІ. Використання ШІ має відповідати принципам академічної доброчесності. Недотримання цього положення розглядатиметься як порушення академічної етики.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи другого типу згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (PCO-2) (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Розмір стартової складової дорівнює 50 балів, екзаменаційної складової – 50 балів. Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів. Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60% від його рейтингового балу.

Контрольні заходи та критерії їх оцінювання

8.1. Поточний контроль (мак 50 балів)

8.1.1. Робота на практичних заняттях (мак 40 балів)

1. Надання відповідей на практичних заняттях (опитування) (мак 4 бали):

Розрахунок за одну відповідь (2 відповіді):

- 2 бали – творче розкриття питання, вільне володіння матеріалом;
- 1 бали – глибоке знання матеріалу з питання дискусії, розв'язання задачі, можливі помилки і деякі неточності;
- 0 балів – пасивність

2. Дискусійне обговорення (мак 2 бали).

Розрахунок за одне завдання (1 завдання):

- 2 бали – творче розкриття питання дискусії, вільне володіння матеріалом;
- 1 бали – глибоке знання матеріалу з питання дискусії, можливі помилки і деякі неточності;
- 0 балів – пасивність

3. Написання доповіді (мак 4 бали).

Розрахунок за одне завдання (2 завдання):

- 2 бали – творче розкриття питання доповіді, вільне володіння матеріалом;
- 1 бали – глибоке знання матеріалу з питання доповіді, можливі деякі неточності;
- 0 балів – пасивність

;4. Опрацювання практико-орієнтованих аналітичних завдань (мак 30 балів).

Розрахунок за одне завдання (5 завдань):

- 6 балів – якісно виконане завдання, результати обґрунтовані і доведені;
- 4-5 балів – завдання виконано з певними неточностями або не містить обґрунтувань;
- 3 бали – завдання виконано з помилками, не у повному обсязі;
- 0 балів – завдання не виконане.

8.1.2. Модульна контрольна робота (тах 10 балів)

Модульна контрольна робота складається 1) 10 тестових завдань та 2) 1 аналітичного завдання.

Розрахунок балів за одну контрольна роботу:

- 10 балів –
 - 1) виконано тестові завдання правильно;
 - 2) аналітичне завдання виконане правильно, результати обґрунтовані;
- 9 балів –
 - 1) тестові завдання виконано з 1 помилкою;
 - 2) витримано логіку вирішення аналітичного завдання, але припущено несуттєвих помилок;
- 8-7 балів –
 - 1) виконано не всі тестові завдання правильно;
 - 2) допущено помилки при виконанні аналітичного завдання, відповідь недостатньо обґрунтована;
- 6 балів –
 - 1) при виконанні тестових завдань допущено значну кількість помилок;
 - 2) у логіці вирішення аналітичного завдання присутнє нерозуміння його суті, завдання виконане на основі припущень;
- 0 балів – завдання контрольної роботи не виконані, або виконані неправильно

8.2. Календарний контроль.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр.

7 тиждень – Умова отримання атестації: поточний рейтинг не менше 15 балів. Складено модульну контрольну роботу – частину 1;

14 тиждень - Умова отримання атестації: поточний рейтинг не менше 25 балів. Складено модульну контрольну роботу – частину 2.

8.3. Семестровий контроль (письмовий екзамен) (тах 50 балів)

Умовою допуску до складання підсумкового екзамену є стартовий рейтинг не менше 30 балів.

Розрахунок балів за виконання завдань екзаменаційного білету:

- теоретичні питання (1 запитання) :
 - 10 балів – відповідь на питання викладено правильно, всебічно, безпомилково і логічно;
 - 9-8 балів – відповідь на питання викладено безпомилково, не достатньо повно проте з застосуванням набутих теоретичних знань;
 - 7-6 балів – відповідь на питання викладено не повністю, але основні аспекти розкрито;
 - 0 балів – не має відповіді.
- тестові завдання (10 тестових завдань):
 - 1 бал – відповідь вірна;
 - 0 балів – відповідь невірна.
- аналітичне завдання. Передбачає виконання одного завдання:
 - 29-30 балів – продемонстровано знання матеріалу і вдало його застосовано для розрахунків, аналізу та доведення, наведено висновки з застосуванням набутих знань та вмій;
 - 25-28 балів – аналітично-розрахункове завдання виконане, розрахунки вірні, однак не наведено висновків за результатами або допущено несуттєві помилки у твердженнях;
 - 22-24 балів – отримане рішення вірне, отримані дані мають суттєві помилки в поясненні або доведенні;
 - 20-21 балів – аналітично-розрахункове завдання виконане з незначними помилками, але визначене рішення необґрунтоване;
 - 18-19 балів – аналітично-розрахункове завдання виконане частково, не містить обґрунтувань, застосування набутих теоретичних міркувань та аналітики, відповідної пройденому курсу;
 - 0 балів – завдання не виконано.

Максимальний бал за курс – 100 балів.

Згідно Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/148>: за рішенням кафедри для окремих освітніх компонентів, для яких семестровий контроль передбачений у формі екзамену, у разі, якщо заходи поточного контролю дозволяють однозначно визначити рівень набуття передбачених навчальною програмою компетентностей, допускається виставлення підсумкової оцінки за екзамен шляхом пропорційного перерахунку семестрових оцінок у підсумкову оцінку «автоматом» за 100-бальною шкалою, але у цьому разі обов'язковим залишається виконання здобувачем умов допуску до екзамену. За умови, що здобувач вищої освіти виконав умови допуску до заходу семестрового контролю та набрав кількість балів, не меншу за допусковий бал за PCO (R_D), переведення балів здійснюється за формулою (з округленням результату до найближчого цілого):

$$R = 60 + \frac{40 \times (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)},$$

де: R – оцінка за 100-бальною шкалою; R_i – сума балів, набраних здобувачем протягом семестру; R_c – максимальна сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру; R_D – допусковий бал до екзамену.

Відповідність рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль (додаток А до силабусу);

Можливе зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою у рейтинг здобувача (як пропозиція: «International Security Management» на платформі Coursera).

Викладення дисципліни може бути переведено у дистанційну форму за відповідних умов згідно розпоряджень університету.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри економічної кібернетики, д.е.н., проф.,

Іляш Ольгою Ігорівною

Ухвалено кафедрою економічної кібернетики (протокол № 18 від 28.06.2023 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 11 від 30.06.2023 р.)

ДОДАТОК А

Перелік питань для підготовки до семестрового контролю

1. Сутнісна характеристика поняття «економічна безпека підприємства».
2. Предмет діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки підприємства.
3. Об'єкти економічної безпеки підприємства.
4. Суб'єкти економічної безпеки підприємства.
5. Система національної безпеки та економічна безпека держави.
6. Система економічної безпеки підприємства.
7. Сукупність структурних складових економічної безпеки підприємства.
8. Поняття економічної безпеки підприємництва та його роль для розвитку національної економіки.
9. Ризики і джерела загроз економічній безпеці підприємництва як макроекономічної категорії.
10. Загальна характеристика економічної безпеки підприємництва в Україні.
11. Державна політика забезпечення економічної безпеки підприємництва.
12. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства.
13. Методи оцінки економічної безпеки на мікрорівні.
14. Критерії та показники економічної безпеки підприємства.
15. Поняття та місце фінансового складника в системі економічної безпеки підприємства.
16. Внутрішні структурні складники фінансової безпеки та їх характеристика.
17. Фінансові інтереси підприємства і механізм їх формування.
18. Ризики та загрози фінансовим інтересам підприємства.
19. Методологічні основи управління фінансовою безпекою підприємства.
20. Підходи до проведення оцінки рівня фінансової безпеки.
21. Мета і стратегічні цілі посилення фінансової безпеки на мікрорівні.
22. Напрями і засоби політики посилення фінансової безпеки.
23. Підходи до моніторингу фінансового складника безпеки.
24. Оцінка ефективності реалізованих заходів з забезпечення фінансової безпеки підприємства.
25. Поняття та місце інтелектуально-кадрового та продуктового складників в системі економічної безпеки підприємства.
26. Внутрішні структурні складники інтелектуально-кадрової та продуктової безпеки та їх характеристика.
27. Підходи до проведення оцінки рівня інтелектуально-кадрової та продуктової безпеки.
28. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами.
29. Мета і стратегічні цілі посилення інтелектуально-кадрового та продуктового складників безпеки на мікрорівні.
30. Напрями і засоби політики посилення інтелектуально-кадрового та продуктового складників безпеки.
31. Підходи до моніторингу інтелектуально-кадрового та продуктового складників безпеки.
32. Оцінка ефективності реалізованих заходів з забезпечення інтелектуально-кадрового та продуктового складників безпеки підприємства.
33. Поняття та місце техніко-технологічного складника в системі економічної безпеки підприємства.
34. Внутрішні параметри техніко-технологічного складника та їх характеристика.
35. Підходи до проведення оцінки рівня техніко-технологічної безпеки.
36. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами.
37. Напрями і засоби посилення техніко-технологічного складника безпеки суб'єкта господарювання.
38. Поняття та місце інституційно-правового складника в системі економічної безпеки підприємства.
39. Внутрішні параметри інституційно-правового складника та їх характеристика.
40. Підходи до проведення оцінки рівня інституційно-правової безпеки.

41. Підбір показників оцінки, послідовність їх розрахунку та порівняння з критичними межами.
42. Напрями і засоби посилення інституційно-правового складника безпеки суб'єкта господарювання.
43. Характеристика та засоби забезпечення інформаційного складника економічної безпеки підприємства.
44. Характеристика та засоби забезпечення силової безпеки підприємства.
45. Економічна розвідка.
46. Загрози інформаційній безпеці. Методи недопущення втрати інформації.
47. Завдання системи захисту підприємства.
48. Пріоритети та напрями зміцнення економічної безпеки суб'єкта господарювання.
49. Сукупність заходів та засобів забезпечення безпеки.
50. Договірний, матричний та комплексний стратегічні підходи до побудови організаційної структури процесу забезпечення економічної безпеки підприємства.
51. Служба економічної безпеки підприємства, її структура та завдання.
52. Способи захисту від економічного шпигунства.
53. Механізм внутрішнього правового захисту безпеки суб'єкта господарювання.
54. Забезпечення економічної безпеки при конфлікті інтересів осіб з приводу контролю над підприємством.
55. Забезпечення безпеки підприємства в стратегічній взаємодії вертикального (з постачальниками, споживачами) та горизонтального (з конкурентами, державою) типу.